

Οι τελευταίες ώρες της Πόλης

Σάββατο 26 Μαΐου. Ο Μωάμεθ συγκαλεί μυστικοσυμβούλιο. Η πολιορκία, που είχε ξεκινήσει από τις αρχές Απριλίου, διήρκεσε αρκετά και ήταν πλέον η ώρα της τελικής επίθεσης. Η επόμενη μέρα θα ήταν αφιερωμένη στην ανάπαυση και την προσευχή. Η επίθεση θα άρχιζε τις πρωινές ώρες της Τρίτης 29 Μαΐου . Δεν έκανε καμία προσπάθεια να κρύψει τα σχέδια του από τους αμυνόμενους. Την αυγή της 28^{ης} Μαΐου βασίλευσε παντού σιωπή. Ενώ οι άντρες του προετοιμάζονταν ο Μωάμεθ ξεκίνησε για μια τελευταία επιθεώρηση, επιστρέφοντας αργά το βράδυ, για να ξεκουραστεί κι αυτός .

Μέσα στην Πόλη, εκείνη τη τελευταία Δευτέρα στην ιστορία της Αυτοκρατορίας οι διαμάχες και οι διαφορές είχαν λησμονηθεί . Μια μεγάλη λιτανεία διέσχισε τη Πόλη κατά μήκος των τειχών, σταματώντας για δεήσεις στα σημεία εκείνα όπου πίστευαν ότι θα επικεντρώνονταν η τουρκική επίθεση. Στην Αγία Σοφία τελέστηκε η τελευταία Θεία Λειτουργία. Άντρες και γυναίκες γέμισαν ασφυκτικά τη Μεγάλη Εκκλησία, για να μεταλάβουν και να προσευχηθούν για τη σωτηρία τους. Η Λειτουργία συνεχιζόταν, όταν έφθασε ο Αυτοκράτορας. Πρώτα ζήτησε άφεση αμαρτιών από κάθε παρόντα επίσκοπο και ύστερα κοινώνησε των αχράντων Μυστηρίων. Τα μεσάνυχτα περίπου ανέβηκε πάλι στο άλογο του για μια τελευταία επιθεώρηση σε όλο το μήκος των Χερσαίων Τειχών της Πόλης.

Περίπου στις μιάμιση το πρωί ο Σουλτάνος έδωσε τη διαταγή για επίθεση. Ο Μωάμεθ ήξερε καλά πως, αν ήθελε να καταλάβει την Πόλη , δεν έπρεπε να επιτρέψει στους αμυνόμενους να ξεκουραστούν. Τρεις επιθέσεις σε διάστημα πέντε ωρών. Οι αμυνόμενοι άντεχαν, αλλά για πόσο ακόμη; Πολεμούσαν απελπισμένα γνωρίζοντας πως αν έκαναν πίσω, αυτό θα ήταν το τέλος τους. *Πίσω τους στην Πόλη οι καμπάνες των εκκλησιών σήμαιναν και πάλι, και στον ουρανό υψώθηκε ένα μεγάλο μουρμούρισμα προσευχών .*

Ήταν ακριβώς λίγο μετά την αυγή, όταν ένα βέλος χτύπησε τον Ιουστινιάνη, τον αρχηγό των Γενοβέζων και διαπέρασε τον θώρακα του . Εκείνος έχασε το θάρρος του και ζήτησε από τους άντρες του να τον απομακρύνουν .Ο Κωνσταντίνος έσπευσε στο πλευρό του για να τον παρακαλέσει να μην εγκαταλείψει τη θέση του: *Γιατί το έκανες αυτό αδερφέ μου; Γύρνα πίσω στη θέση σου. Η πληγή είναι ασήμαντη και η παρουσία σου απαραίτητη .Η Πόλη στηρίζεται σε σένα για να σωθεί .*Αλλά το κουράγιο του Ιουστινιάνη τον είχε εγκαταλείψει , και επέμενε να φύγει. Με φρικτούς πόνους , μεταφέρθηκε σε ένα γενοβέζικο πλοίο στο λιμάνι . Ο Σουλτάνος βλέποντας τι είχε συμβεί, εξαπέλυσε μια ακόμη επίθεση φωνάζοντας *Η Πόλη είναι δική μας.* Σύντομα οι Έλληνες άρχισαν να υποχωρούν προς τα εσωτερικά τείχη. Ευρισκόμενοι ανάμεσα σε δύο σειρές οχυρώσεων ήταν εύκολη λεία για τους προελαύνοντες Τούρκους. Πολλοί σφαγιάστηκαν επί τόπου .

Ενόσω παρακαλούσε τον Ιουστινιάνη, ο Αυτοκράτορας πληροφορήθηκε την είσοδο των Τούρκων μέσα από την Κερκόπορτα στην Κωνσταντινούπολη. Έσπευσε αμέσως εκεί, αλλά έφθασε πολύ αργά . Τα τουρκικά τάγματα ξεχύνονταν μέσα στην Πόλη από τα ρήγματα που είχαν δημιουργηθεί. Ο Κωνσταντίνος, ξηλώνοντας τα αυτοκρατορικά του εμβλήματα, όρμησε εκεί που η μάχη μαίνονταν. Ο ιστορικός της

Αλώσεως Μιχαήλ Δούκας περιγράφει τις τελευταίες στιγμές του Αυτοκράτορα ως εξής :*Ο Αυτοκράτορας δεν έκανε πίσω, στάθηκε για λίγο κρατώντας το σπαθί και την ασπίδα του, και είπε: Δεν υπάρχει κανένας χριστιανός να μου πάρει το κεφάλι ; Κι αυτό, γιατί είχε μείνει ολομόναχος. Τότε ακριβώς ένας Τούρκος τον χτύπησε στο πρόσωπο, αλλά ο Αυτοκράτορας ανταπέδωσε το χτύπημα. χώμα*

Κωνσταντίνος ΙΑ΄ Παλαιολόγος:Ο τελευταίος Αυτοκράτορας(Μοδένα, Βιβλιοθήκη, Estense)

Ωστόσο, ένας άλλος Τούρκος, ερχόμενος από πίσω, του κατάφερε καίριο χτύπημα, και ο Κωνσταντίνος σωριάστηκε στο έδαφος. Καθώς, λοιπόν, οι Τούρκοι αυτοί δεν γνώριζαν ότι ήταν ο Αυτοκράτορας, αφού τον σκότωσαν σαν να ήταν ένας κοινός στρατιώτης τον άφησαν να κείτεται στο

Ο Σουλτάνος Μωάμεθ γνώριζε ήδη από πολλές ώρες ότι η Πόλη ήταν δική του. Περίμενε όμως μέχρι το απόγευμα προτού κάνει την προσωπική του θριαμβευτική είσοδο στην Πόλη . Μέσα στην Πόλη οι Τούρκοι άρχισαν το καταστροφικό τους έργο. Το παλάτι των Βλαχερνών δεν ήταν πλέον παρά ένας άδειος σκελετός. Την εικόνα της Παναγίας της Οδηγήτριας, την ιερότερη εικόνα του Βυζαντίου, αφού την έβγαλαν από την βάση της την έσπασαν σε τέσσερα κομμάτια . Μερικοί απ΄ αυτούς συνάντησαν μια συγκινητική λιτανεία γυναικών που πήγαιναν προς την εκκλησία της Αγίας Θεοδοσίας για να προσευχηθούν.Οι γυναίκες περικυκλώθηκαν και μοιράστηκαν από τους άντρες που τις συνέλαβαν .

Οι πιο φρικτές σκηνές, όμως διαδραματίστηκαν στην Αγία Σοφία, όπου είχε συγκεντρωθεί πλήθος κόσμου. Ο Όρθρος είχε ήδη αρχίσει, όταν ακούστηκαν οι εξαγριωμένοι κατακτητές. Αμέσως οι μεγάλες χάλκινες πύλες έκλεισαν, αλλά οι Τούρκοι σύντομα τις έσπασαν και μπήκαν μέσα. Μερικοί από τους γέρους και τους ανήμπορους σκοτώθηκαν επί τόπου, αλλά οι περισσότεροι δέθηκαν και οδηγήθηκαν στα τουρκικά στρατόπεδα, για να περιμένουν τη μοίρα τους. Όσον αφορά τη λεηλασία του ίδιου του ναού θα γράψει ο Μιχαήλ Δούκας : *Τα δε του ναού πώς; τι είπω και τι λαλήσω; Εκολλήθη η γλώσσα μου τω λαρυγγί μου· ου δύναμαι ελκύσαι πνεύμα του στοματός μου φραγέντος. Αυθωρόν οι κύνες τας αγίας εικόνας κατέκοψαν τας αλύσεις, μανουάλια, ενδύτας της αγίας τραπέζης, τα φωτοδόχα αργεία, άλλα φθείροντες και έτερα λαμβάνοντες. Τα του ιερού σκευοφυλακίου τίμια και ιερά σκεύη, χρυσά τε και αργυρά και εξ άλλης τιμίας ύλης κατασκευασθέντα , άπαντα συνήγαγον, αφέντες τον ναόν έρημον και γυμνόν*

Αργά το απόγευμα, ο Μωάμεθ έφτασε ιππεύοντας στην Αγία Σοφία. Ξεπέζεψε έξω από την κεντρική πύλη, έσκυψε και πήρε μια χούφτα χώμα και, σε μια χειρονομία ταπεινοφροσύνης, το σκόρπισε πάνω στο τουρμπάνι που φορούσε. Ύστερα μπήκε στην μεγάλη Εκκλησία. Καθώς προχωρούσε προς την Αγία Τράπεζα σταμάτησε έναν στρατιώτη που κομμάτιαζε το μαρμάρινο δάπεδο. Η λεηλασία του είπε θυμωμένα, δεν συμπεριλάμβανε τα δημόσια κτίρια. Υπήρχαν ακόμη μερικοί ιερείς και Έλληνες τους οποίους οι Τούρκοι δεν είχαν ακόμη δέσει να τους πάρουν. Διέταξε να τους αφήσουν ελεύθερους. Κατόπιν εντολής του, ο γηραιότερος Ιμάμης ανέβηκε στον άμβωνα και μνημόνευσε τον Αλλάχ. Ο Σουλτάνος προσευχήθηκε και ευχαρίστησε το Θεό. Η Αγία Σοφία ήταν πια τζαμί και ο Μωάμεθ είχε πραγματοποιήσει την επιθυμία του: η Κωνσταντινούπολη ήταν δική του.

Χαράλαμπος Στεργιούλης
Υποψήφιος διδάκτορας
Βυζαντινής Φιλολογίας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- St. Runciman, *Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης 1453*, μτφρ.- επιμ. Νίκος Νικολούδης, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2003
- Μιχαήλ Δούκα, *Βυζαντίου Άλωσις, Εισαγωγή, απόδοση κειμένου – πρόσθετα στοιχεία Παύλος Νιαβής*, εκδ. Δημιουργία, Αθήνα 2000.